

Odgovornost

Ciljevi:

- definirati odgovornost
- prepoznati odgovorno i neodgovorno ponašanje
- razumijevati važnost odgovornog djelovanja

Sredstva:

- jedan hamer papir
- radni listovi za skupine
- A4 listovi
- flomasteri, olovke...
- patafix

TIJEK SUSRETA:

Animator jednog sudionika zamoli da s njime pročita uvodnu molitvu:

N: Zamisli da se promatraš u ogledalu. Gledaš svoje lice, tijelo. Pokušaj promotriti dublje od površine. Snagom svoga uma motri sebe, svoj ja, svoju osobnost, karakter, sve ono što te čini takvom osobom kakva jesi. Osoba kakva jesi, takvom si osobom postajao od prvoga dana svoga života do danas. Ti, kakav si danas, rezultat si svih dana svoga života; „spoj“ si genetskog nasljeđa i utjecaja okoline (ljudi i prirode), ali i svojih odluka, izbora koje si činio u životu.

Animator: Gospodine, molimo te, budi uz nas u svakoj našoj odluci, u svakom nastojanju da činimo dobro i da svojim postupcima činimo život na zemlji kvalitetnijim i boljim. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Nakon nekoliko trenutaka tišine, animator nastavlja...

- Molim vas, neka svatko izvuče jednu poruku, pročitajte je i kratko o njoj promislite. Zatim neka svatko pročita naglas i svoju poruku zalijepi na veliki hamer papir oko riječi **ODGOVORNOST**.

(rečenice/tvrdnje pripremiti tako da ih se može nalijepiti patafixom oko ključnog pojma, a to je odgovornost)

1. Svaki dan napravite nešto što vam je teško. Tako ćete naučiti bezbolno se nositi s odgovornošću.
2. Svakog čovjeka život iskušava, a on na to može odgovoriti samo odgovarajući na vlastiti život; jednom riječju, on može odgovoriti samo tako što će preuzeti odgovornost.
3. Odgovornost je teret lako prenosiv na Boga, sudbinu, sreću ili susjeda.
4. Put prema vrhu počinje onog dana kad čovjek preuzme potpunu odgovornost za svoje postupke i kad prestane tražiti izgovore.
5. Postoje tri vrste ljudi u našem društvu: oni koji ne mogu vidjeti ili odbijaju vidjeti probleme; oni koji vide probleme, ali zbog toga što ih nisu sami stvorili, radije prebacuju krivnju na nekog drugog; i oni koji vide probleme i koji su, usprkos tome što ih nisu sami stvorili, spremni preuzeti odgovornost za njihovo rješavanje.
6. Ako hoćete da vaša djeca čvrsto stoje na zemlji, stavite malo odgovornosti na njihova ramena.
7. Postajemo mudri ne zbog toga što se prisjećamo naše prošlosti, već što postajemo odgovorni za našu budućnost.
8. Pusti svakoga da čisti ispred vlastitih vrata i cijeli će svijet biti čist.
9. Nisi odgovoran samo za ono što kažeš, već i za ono što prešutiš.
10. Prijateljstvo je uvijek slatka odgovornost, nikada prilika.
11. Ljudi misle da je teško nositi se sa odgovornošću. Nije. Još se teže nositi sa odsustvom odgovornosti. To vam tek daje ogroman osjećaj nemoći.
12. Bez slobode nema ni moralne odgovornosti.
13. Sloboda i odgovornost su dva lica iste stvarnosti.
14. Ako nisi odgovoran, nisi slobodan.
15. Po konkretnoj odgovornosti za nešto ili nekoga stvara se osjećaj odgovornosti za zajednički životni prostor i osjećaj odgovorne brige za drugoga.

- Mislim da nam svaka od ovih poruka nešto govori. Koliko smo odgovorni ili što učiniti da bismo bili odgovorniji. Upravo je odgovornost naša današnja tema.
- Suvremeno društvo, kažu analitičari, boluje od raznih bolesti: prekomjernog konzumizma, nekontroliranog hedonizma, nasilja, korupcije, neimaštine, ovisnosti, itd. Među »bolestima suvremenog društva« posebno mjesto zauzima problem odgovornosti. Odgovornost se nameće kao važno etičko načelo.
- Iz svih događaja i neželjenih situacija u kojima je ugrožen pojedinac, zajednica ili društvo, stoji (ne)odgovornost. Zanimljivo je da čovjek pojedinac uvijek proziva druge i govori o odgovornosti drugih. Veoma rijetko priznaje vlastitu odgovornost ili suodgovornost. Čovjekova sklonost da bježi od odgovornosti za vlastite čine i da krivnju prebacuje na drugoga zabilježena je na prvim stranicama Biblije: »Žena koju si stavio uza me - ona mi je dala sa stabla pa sam jeo« (Post 3, 11). Čovjek je zbog svoje ranjivosti istočnim grijehom sklon neodgovornom ponašanju; sklon je drugoga isključivati iz kruga vlastite slobode. Nije uvijek svjestan, ili ne želi biti svjestan, da njegova sloboda prestaje tamo gdje je ugrožena sloboda drugoga. Biti odgovoran znači biti u stanju zrelo odgovoriti na sve životne izazove; znači biti u stanju kritički i samokritički prosuđivati i mudro odlučivati. Biti odgovoran znači biti spreman odgovarati za svaki svoj čin; znači biti u odnosu s drugim.
- (Samo)odgovornost je općeljudska, etička i kršćanska vrednota koju pojedinac usvaja od malih nogu i koju treba neprestano odgajati, brižno njegovati i pod svaku cijenu očuvati. Dijete ponajprije u vlastitoj obitelji uočava plodove odgovornog i neodgovornog ponašanja. U obitelji dijete vježba biti odgovorno za vlastitu riječ, za vlastiti život, za vlastito ponašanje, za vlastiti okoliš, za život drugog.
- Danas ćemo govoriti o odgovornosti. Svatko je od nas, na području svoga djelovanja, za nešto odgovoran. No, kako pristupamo odgovornosti, shvaćamo li zaista što to znači biti odgovoran?
- Razmislite, za što sve je čovjek odgovoran? Za što sve si ti odgovoran?

(ostaviti ih da promisle pa prodiskutirajte)

- Podijelit ćemo se sada u dvije skupine u kojima ćemo razmišljati i razgovarati o odgovornosti na četiri područja. A to su:
 1. Odgovornost prema sebi
 2. Odgovornost prema bližnjima/drugima
 3. Odgovornost za društvo
 4. Odgovornost za svijet

Animator može sudionike podijeliti tako da ima dvije boje kamena. Svatko uzme jedan kamen i jedna je boja, jedna grupa, a može to učiniti i na neki svoj način.

- Dobro pročitajte tekstove i zadatke i zatim pokušajte odgovoriti na pitanja i učiniti ono što se od vas traži. Za to imate 30-40ak minuta. Budite što kreativniji.

Radni list 1

- Prva skupina - Odgovornost prema sebi i bližnjima

Svi to rade

„Šestogodišnji Johnny vozio se sa svojim ocem kada su ih zaustavili zbog prebrze vožnje. Otac je pružio policajcu novčanicu od dvadeset dolara zajedno sa vozačkom dozvolom. „U redu je sine,“ rekao je otac kad su nastavili vožnju. „Svi to rade“.

Kao osmogodišnjak bio je nazočan kad je obiteljsko vijeće, kojemu je predsjedavao ujak George, raspravljalo o najboljem načinu da smanje porez. „U redu je, mali“, rekao je njegov ujak. „Svi to rade.“ Kad je imao devet godina, mama ga je povela na njegovu prvu kazališnu predstavu. Čovjek na blagajni nije mogao naći kartu za slobodno mjesto doka mama nije pronašla dodatnih 5\$ u svojoj torbici. „U redu je, sine“, rekla je. „Svi to rade.“

Kad je imao 12 godina, razbio je naočale na putu do škole. Njegova teta Francine uvjerila je osiguravajući zavod da su ukradene i oni su platili 75 dolara. „U redu je, dijete“, rekla je. „Svi ro rade“. S petnaest godina igrao je desnog braniča u srednjoškolskom ragbijaškom timu. Trener mu je pokazao kako da zaustavi i istodobno zgrabi protivničkog igrača za majicu tako da sudac ne vidi. „U redu je, mali“, rekao je trener. „Svi to rade.“

Kad je imao 16, prihvatio je svoj prvi ljetni posao u samoposluzi. Njegova je zadaća bila prezrele jagode stavljati na dno kutije, a dobre, koje se vide, na vrh. „U redu je, mali“, rekao je poslovođa. „Svi to rade.“

Kao osamnaestogodišnjak, Johnny je zajedno sa svojim susjedom konkurirao za stipendiju na fakultetu. Johnny je jedva prolazio u školi. Njegov je susjed pripadao skupini od 3% najuspješnijih učenika u razredu, ali nije znao igrati desnog braniča. Johnny je dobio stipendiju. „U redu je, sine“, rekli su njegovi roditelji. „Svi to rade.“

Kad je imao 19, pristupio mu je student s više godine i ponudio odgovore na test za 50\$. „U redu je, mali“, rekao je. „Svi to rade.“ Johnnyja su na testu uhvatili u prepisivanju i osramoćenog poslali kući. „Kako si to mogao učiniti majci i meni?“ rekao je otac. „Takvo što nisi mogao naučiti kod kuće.“ Teta i ujak bili su također strašno šokirani.

Ako postoji išta što odrasli ne mogu podnijeti, to je dijete koje vara.“

John Griffin

- **Zadatak**

1. Protumačite život i ponašanje Johnnyja. Usporedite ga sa današnjim roditeljima i mladima, sa životom oko sebe.
2. Odgovorite:
 - gdje prepoznajete (ne)odgovorno ponašanje?
 - tko se ponaša (ne)odgovorno?
 - gdje prepoznamo kako neodgovorno ili odgovorno ponašanje utječe na druge?
 - biste li osudili Johnnyja?
 - je li Johnnyjevo ponašanje odgovorno? Obrazložite?
3. Osmislite dva paralelna skeča;
 - jedan u kojem ćete predstaviti odgovorno ponašanje u odnosu na sebe i druge, te posljedice takvog ponašanja
 - drugi, u kojem ćete pokušati predstaviti neodgovorno ponašanje u odnosu na sebe i druge, te posljedice takvog ponašanja.

Radni list 2

- Druga skupina - Odgovornost za društvo i svijet u kojem živimo

* Jeste li znali?

- Nad Antarktikom se pojavila ozonska rupa koja ultraljubičastim zrakama prijeti čovjekovom zdravlju te dovodi do katastrofalnih promjena u zemljinoj atmosferi (obolijevanje šuma, proširivanje pustinja, trovanje vode i mora ...).
- Svakoga dana oko 2 milijuna tona otpada, uključujući industrijski otpad i kemikalije te otpad iz poljoprivrede dolazi u doticaj s vodom. Dobro je poznato kako 1 litra otpadne vode onečisti 8 litara slatke vode.
- U Europi se godišnje baci 105 milijuna, a u SAD-u 130 milijuna mobitela. Došlo se do spoznaje da kadmij u samo jednoj bateriji može zagaditi 600 tisuća litara vode.
- Procjenjuje se da je do 1985. u Europi i sjevernoj Americi uništeno 65% prirodnih vlažnih staništa - močvara. Nestankom močvara nestali su mnogi njezini stanovnici.
- Od 1900. godine sveukupna potrošnja vode porasla je za 10 puta, a u narednih se 30 godina očekuje da će svjetsko stanovništvo porasti 45%. Predviđa se da do 2025. godine dvije trećine svjetskog stanovništva neće imati dovoljno pitke vode.
- Svjetska zdravstvena organizacija i UNICEF u svom najnovijem izvješću upozoravaju kako zbog onečišćenja vode i okoliša svake godine od dijareje, tifusa, malarije, "denga" groznice i kolere umire oko 5 milijuna ljudi (najviše djece).
- Otkriveno je da se "čista izvorska voda" Dasani, koju flašira Coca-cola, zapravo puni iz prigradskih izvora. Ista sadrži dvostruku veću količinu kancerogenih kemikalija od dopuštene, te je hitno povučena iz prodaje.
- Za konzumiranje sadržaja iz jedne plastične boce dovoljno je samo nekoliko trenutaka, a razgradnja te boce bačene u okoliš traje nekoliko stotina godina.
- U slučaju provedbe projekta "Družba Adria" u Hrvatskoj, Jadranom bi plovile "tempirane bombe", koje bi uz trajnu opasnost brodoloma nosile i još jedan problem: balastne vode.
- Beskrajna morska prostranstva, nekad puna života, isključivo zbog ljudske neodgovornosti danas pokazuju znakove propadanja. Krajnji rezultat svega je nastanak sablasnih morskih ništavila, tzv. "mrtve zone".

- Već je 1975. godine Planck-institut u Njemačkoj objavio da su od 238 vrsta ptica nesilica koje se razmnožavaju u toj zemlji 133 vrste (55%) na "crvenoj listi". Izumrlo je 20 vrsta, 30 je vrsta u neposrednoj opasnosti da izumre, 50 je opasno ugroženo i za 35 vrsta je mogućnost ugroženosti.
- Po računanju "Global 2000", u nekoliko sljedećih desetljeća moglo bi nestati s lica zemlje oko 500 000 različitih biljnih i životinjskih vrsta.

- **Zadatak**

1. Porazgovarajte o pročitanim statistikama. Što vas je najviše uznemirilo ili iznenadilo?
2. Odgovorite:
 - koga smatrate najvećim krivcem za ovakvo stanje?
 - potpomozete li i sami na neki način da ova statistika izgleda ovako? Na koji način?
 - gdje prepoznajete vlastitu odgovornost?
 - „skrivamo“ li se često pod izgovorom „Što je to jedna boca?...ili jedan dezić...ili?“
 - što bi trebalo učiniti da se ljudima probudi svijest za odgovorno ponašanje prema svijetu i prirodi?
3. Osmislite:
 - poziv na jednu Tribinu na kojoj će biti riječ o odgovornom ponašanju prema društvu, svijetu i prirodi koja nas okružuje (ali tako da privuče druge da dođu)
 - jedno pismo ili jedan govor koji bi trebao potaknuti na što odgovornije ponašanje prema čovjeku, svijetu i prirodi koja nas okružuje i život nam daje.

- **Iznošenje rada u skupinama**

Nakon 30-40ak minuta rada u skupinama, animator pozove da iznesu svoje radove.

Sinteza i aktualizacija:

- Svaki čovjek je pozvan na odgovorno življenje. Pozvan je biti odgovoran prema sebi, bližnjima i svijetu u kojem živi. Za odgovorno ponašanje svima nam je uzor Isus Krist - "Riječ tijelom postala", sam je došao na zemlju, među svoja stvorenja, postajući jedno od njih, živeći u uvjetima ljudskog života. Postajući jedno od stvorenja Bog je htio ponovno naglasiti ono što je htio reći na samom početku stvaranja: sve je stvorio svojom svetom Riječju pa je zato sveto sve što je stvorio. Čovjek današnjice svoju budućnost odražava u načinu svog aktualnog življenja. Alarmanтна situacija u okolini i višestruka kriza koja se pojavila na zemlji zvonі na uzbunu apelirajući na čovjekovu odgovornost. Kriza okoliša, kriza prirodnih bogatstava i kriza stvorenja ne dozvoljavaju ravnodušnost u smislu: ako nismo dio rješenja problema, onda smo dio samoga problema.
- Vjernička uloga može dati najbolji doprinos poboljšanju stanja i pravom odnosu prema svijetu. Vjersko polazište: Čovjekovo je mjesto u zajednici stvorenoga. Čovjek je jedno od stvorenja, nije gospodar nego je "postavljen u edenski vrt da ga obrađuje i čuva". Čovjek je slika Božja. Njegov odnos prema stvorenjima mora biti sličan Božjem odnosu. Svima nam je temelj, uzor i cilj Isus Krist koji nas je svojim dolaskom na zemlju suočio sa svetošću materijalnoga i tjelesnoga.
- Danas pokušajmo odlučiti, svatko za sebe, što ćemo učiniti da u našem životu bude prepoznatljivo odgovorno ponašanje!

(Ostaviti da kratko razmisle, a onda potaknuti da podijele s ostalima...)

Naravno, naglasiti da su i male, ponekad neprimjetne stvari, jako bitne)

- Vratimo se sada na naš hamer... Koje sve tvrdnje prepoznajete kao one o kojima smo danas razmišljali i koje su vam najupečatljivije!

Pogledati onaj hamer na kojem smo na početku u krug, oko pojma odgovornosti, naljepili tvrdnje.

Molitveni završetak:

- Volio/ljela bih da ovaj susret završimo molitvom sv. Franje koji naš pogled najbolje usmjerava prema Kristu. On je onaj koji je živio bratstvo sa svim stvorenim, u svemu je vidio sliku i trag Božji i zato je proglašen zaštitnikom prirode. Udobno se smjestite, zažmirite, osjetite...

Animator pročita molitvu...

PJESMA STVOROVA (sv. Franjo Asiški)

Svevišnji, Svemožni, Gospodine dobri,
tvoja je hvala i slava i čast
i blagoslov svaki.
Tebi to jedinom pripada,
dok čovjek nijedan dostojan nije
ni da ti sveto spominje ime.
Hvaljen budi, Gospodine moj,
sa svim stvorenjima svojim,
napose s bratom, gospodinom Suncem:
od njega nam dolazi dan
i svojim nas zrakama grije.
Ono je lijepo i sjajne je svjetlosti puno,
slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja.
Hvalite i blagoslivljajte
Gospodina moga,
zahvaljujte njemu, služite njemu svi
u poniznosti velikoj.
Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Mjesecu i sestrama Zvijezdama.
Njih si sjajne i drage i lijepe
po nebu prosuo svojem.
Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Vjetru,
po Zraku, Oblaku, po jasnoj Vedrini,
i po svakom vremenu tvojem,
kojim uzdržavaš stvorove svoje.
Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestrici Vodi,
ona je korisna, ponizna, draga i čista.
Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Ognju, koji nam tamnu rasvjetljuje noć.
On je lijep i ugodan, silan i jak.

Hvaljen budi, *Gospodine moj*,
po sestri i majci nam Zemlji.
Ona nas hrani i nosi, slatke nam plodove,
cvijeće šareno i bilje donosi.
Hvaljen budi, *Gospodine moj*,
po onima koji opraštaju iz ljubavi tvoje
i podnose rado bijede života;
blaženi koji sve podnose s mirom,
jer ćeš ih vječnom okruniti krunom.
Hvaljen budi, *Gospodine moj*,
po sestri nam tjelesnoj smrti,
kojoj nijedan smrtnik umaći neće.
Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu;
a blaženi koje ti nađeš po volji presvetoj svojoj,
jer druga im smrt nauditi neće.

*Ako je animator raspoložen za pjesmu, ona se može i meditativno otpjevati.
Cilj je da se potakne svijest o ljepoti i važnosti prirode za naš svakodnevni
život.*

